

MAZSIHISZ
a változó világra nyitott zsidóság

A Nagy háború magyar zsidó emlékezete – Meghívó emlékülésre

„Hőseink kihullott vére bástya és várfal a zsidóságnak” (Hevesi Simon)

„**Jaj, hogy a hősök elhullottak a harcban...**” – Emlékezés a budapesti Hősök Temploma avatásának 85. évfordulójára, 2016. november 10. csütörtök, 11:00 órától, Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége Dísztermében (Budapest VII. ker., Síp utca 12. II. em.) Az eseményre minden érdeklődőt tisztelettel várunk.

PROGRAM

11:00 óra

Megnyitó – a konferencia vendégeit köszönti **Totha Péter Joel** vezető táborigazgató

11:30 óra

Dr. Balla Tibor, alezredes (HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum): *Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének zsidó tisztjei, tábornokai és katonái a Nagy Háborúban*

12:00 óra

Bíró Ákos, t. szds. (Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely): *A Mária Terézia Rend és a Tiszti Vitézségi Érmek zsidó kitüntetettjei*

12:30 óra

Darvas Ferenc zongoraművész a kor hangulatát idézi meg

13:00 óra

Glässer Norbert, adjunktus (MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport): *A Nagy Háború magyar zsidó értelmezései. Nagy háború a neológ homíliákban, imakönyvekben, és vezércikkekben*

13:30 óra

Zima András, adjunktus (Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem): *Gyász l'vaja nélkül. Első világháború közösségi fogadtatása a magyar zsidó hősi halottak gyászhireinak tükrében*

17:00 óra

„Szerelem papírrepülőn” – „Zsidó élettörténetek az első világháború idején” című kiállítás megtekintése dr. Czingel Szilvia kalauzolásában, a 2B Galériában (**Budapest IX. ker., Ráday u. 47.**)

Dr. Balla Tibor, alezredes (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum): *Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének zsidó tisztjei, tábournokai és katonái a Nagy Háborúban*

Az Osztrák-Magyar Monarchia fegyveres ereje a szárazföldi haderőnemből (császári és királyi hadsereg, magyar királyi és osztrák honvédség, magyar királyi és osztrák népfelkelés), valamint a császári és királyi haditengerészetből állt a Nagy Háború kitörésekor. A birodalom hadereje 1914-18 között mentes maradt az antiszemita befolyástól, a hadseregben 25.000 zsidó származású tényleges és tartalékos tiszt (1914-ben számuk mintegy 2000 fő volt) és 300.000 főnyi zsidó katona szolgált, akik a háború alatt behívott közel 9 millió katona 3 százalékát tették ki. Minden hadszíntéren és mindegyik fegyvernemnél szolgáltak zsidó tiszték és katonák, legtöbbször a gyalogságnál. Lelki gondozásukról 1914-ben tíz, 1918-ban pedig már 76 tábori rabbi gondoskodott a harcstéren.

A közös hadseregben és a két honvédségnél a háború folyamán összesen hét zsidó származású tábornok szolgált. Közülük a legmagasabb rangot és beosztást báró Hazai Samu vezérezredes, valamint pilisi Kornhaber Adolf címzetes gyalogsági tábornok érte el, mindketten a magyar királyi honvédségben futottak be figyelemreméltó katonatiszti pályát.

Az első világháború során a Monarchia hadseregében harcolók közül mintegy 1000 zsidó tiszt és megközelítőleg 40.000 zsidó katona esett el a különböző hadszíntereken. A zsidó tiszték és katonák vitézségét, valamint helytállását számos magas osztrák-magyar kitüntetés adományozásával ismerték el a hadvezetés részéről.

Előadásomban mindezeket a kevésbé ismert tényeket kívánom megismertetni a hallgatósággal.

Bíró Ákos, t. szds. (Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely): *Aranyalbum kitüntetettjei a Mária Terézia Katonai Rend és a Tiszti Vitézségi Érmek tükrében*

Ausztria-Magyarország tisztikarának, melyben igen szép számmal harcoltak zsidó tiszték is, legáhíttabb kitüntetése a Mária Terézia Katonai Rend lovag-, közép-, illetve nagykeresztje, illetve a később a Rend kancelláriája által megítélt Tiszti Arany és Tiszti Ezüst Vitézségi Érmek voltak. Ezeket a kitüntetéseket kizárólag a fronton, kiemelkedő haditettekkel,

személyes bátorsággal és hősiességgel lehetett kiérdemelni, ezért e rendjelvényeknek volt a legmagasabb presztízsük Ferenc József birodalmában. Joggal lehetünk büszkéek arra, hogy több magyar zsidó katonahős is abban a magas kegyben részesült, hogy részére e kitüntetések valamelyikét adományozták. A Hadviselt Magyar Zsidók Aranyalbuma ezeknek a kitüntetéseknek a birtokosait részletesen ismerteti, azonban a megfelelő forráskritika rámutathat arra, hogy több hiba is van ezekben a listákban, melyek azonban széleskörűen elterjedtek kiadásuk után. Előadásomban ezekre a hibákra szeretnék rámutatni, egyúttal be kívánom mutatni azokat a hőseinket, akik ténylegesen birtokolták e legmagasabb kitüntetések valamelyikét.

Glässer Norbert, külső munkatárs (MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport): *A Nagy Háború magyar zsidó értelmezései. Nagy Háború a neológ homiliákban, imakönyvekben, és vezércikkekben.*

A különböző nemzeteszmékhez csatlakozó izraelita felekezetűek Európában, egyrészt az adott nemzet háborús céljaival és propagandájával azonosultak, másrészt a zsidóság múltjában és a judaizmusban próbálták megkeresni az új események előképeit. A zsidóság birodalmi és nemzetállami törekvésekkel való azonosulása az emancipáció társadalmi elvárásának és a nemzeti befogadási gesztus viszonzásának is tekinthető. A magyar zsidó hőstípus megformálása már a fronton megkezdődött: az önfeláldozó harc és a végsőkig való kitartás képei rajzolódtak ki. Ez nem csupán magyarországi jelenség volt. Az otthon, a zsinagóga és a harctér a Monarchia izraelita propagandájának integrációt megjelenítő helyeivé váltak. A Nagy háború idején hazájukért életüket áldozó magyar zsidó hősök nevének a neológ Egyenlőség hetilap is külön rovatot nyitott. Ennek célja – a zsidó háborús részvételt és elköteleződést megkérdőjelező sztereotípiákkal szemben – az emlékállításon túl a hősiesség és a nemzet iránti messzemenő elkötelezettség reprezentálása volt. A propagandában megjelenő magyar szimbolikus politika összefonódott a zsidó liturgia és vallási emlékezet széles körben ismert elemeivel.

Zima András, adjunktus (Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem): *Gyász l'vaja nélkül. Első világháború közösségi fogadtatása a magyar zsidó hősi halottak gyász híreinek tükrében*
Az első világháború magyarországi felekezetei számára problémát jelentett, hogy nem tudják hagyományos módon meggyászolni a távol elesett hozzátartozóikat. A zsidó hagyományban a gyászszertartások még inkább az elhunyt földi maradványa köre rendeződtek. A gyászolók, a holtstettel foglalkozók közösségi feladatai szigorúan szabályozottak időhöz és térhez kötődnek. A távoli harctereken elesett zsidó katonák gyakran külön, a zsidó szokásoknak megfelelően megszentelt, zsidó temetőben nyughelyet sem kaphattak. A gyász híruk is jóval a temetés után érkezett meg. Közösségi szintet felértékelődött a gyász és az elhunyt által végbevitt hőstett narratív megjelenítése. A hősi rovatok a hazáért hozott áldozattá a magasztosították a halál híreket és a hozzátartozók gyászát. Előadásomban azt vizsgálom milyen gyásszal kapcsolatos narratív stratégiák jelentek meg a magyar nyelvű zsidó sajtó gyász híreiben.